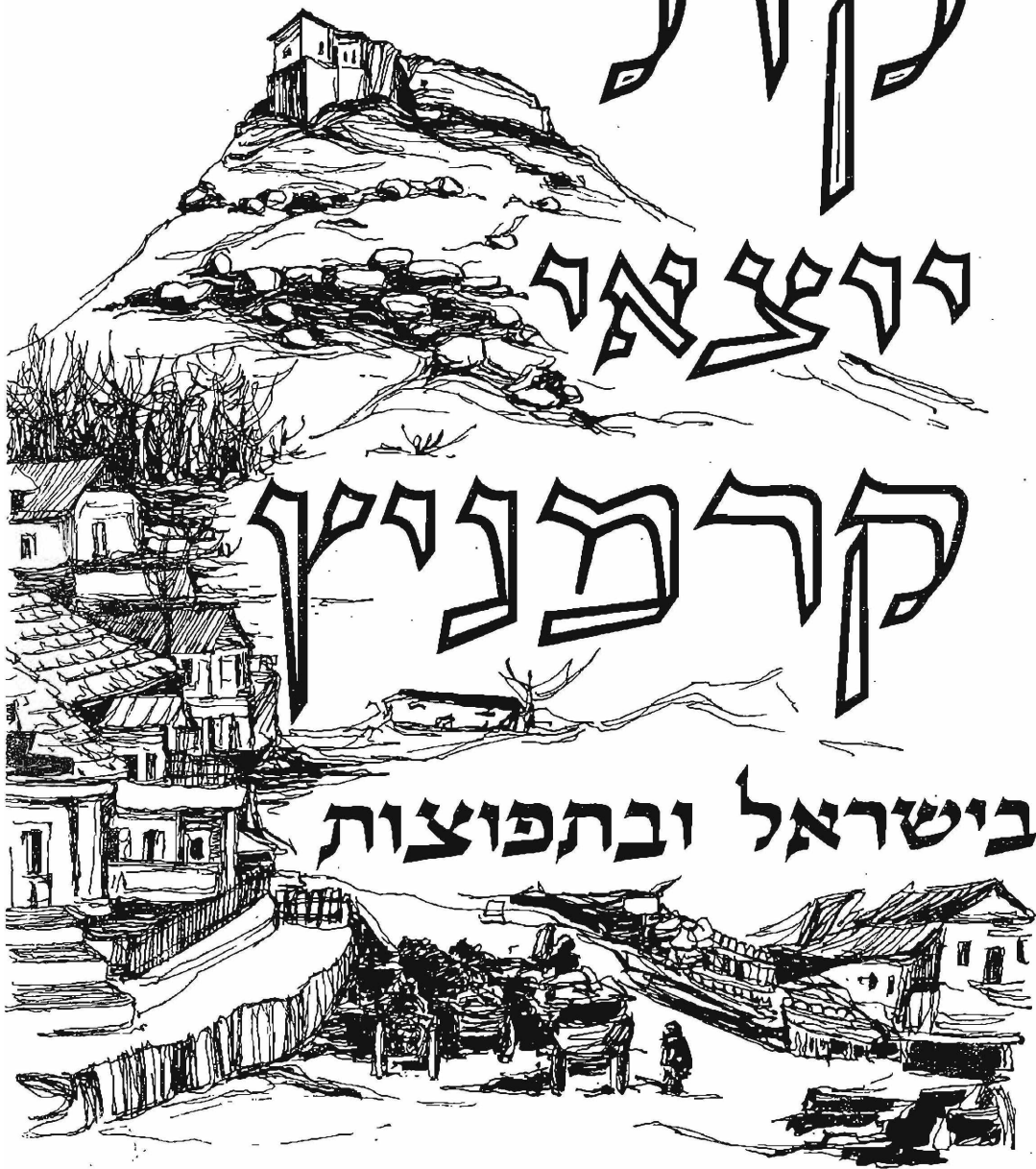

קול

הרצאה

קר בנין

בישראל ובתפוצות

חל-אכיב, טורים חשל"ב
29 בסברואר 1972

קול יוצאי קרמניץ
חוברת מס. 9

תוכן הענינים

עמוד מס'

1	- מרדכי כץ (בואנוס איירס)	יוצאי קרמניץ בארגנטינה
3	- מעזבוננו של חנוך רוכל ז"ל	עיר הולדתי קרמניץ
6	- מ.מ.א.	שואת קרמניץ (נושא ללימוד כבי"ס בעכו)
8	- י. רוכל	ספרייה ריב"ל - לאוניברסיטת חל-אכיב
9	- יהושע גולברג	אלכסנדרה טרסובה עומדת לבקר בישראל
10	- רחל נדיר	האזכרה לקדושי קרמניץ

הלכו לעולמם

12	- אה	אברהם רוכל ז"ל
14	- י. רוכל	פס י פ ס (הכלל והפרט)

לאברהם גיברמן הוענק פרס לבוני ירושלים
מסיבת הנשואין של אריה ציוין
במלאת שנה לפטירתו של חנוך רוכל ז"ל
בעקבות העברה ספריית ריב"ל
איש קרמניץ - מחבר חשבצים
פנייתו של נחמן דסר, ארה"ב
כרכות מזל טוב

* * * *

ועדת המערכה:

מ. גולדנברג, י. רוכל, א. ארגמן, ד. רפפורט, מ. אוה-יקר, י. גולברג,
שמ. טייטלמן, רחל נדיר.
עיצוב גראפי ורישום - אברהם ארגמן, חרגומים - רחל נדיר.

מחיר החוברת: בארץ - 3 ל"י, בחו"ל 1 דולר.

ההפצה בחו"ל:

Willin Kogan, 6828 Juno St, Forest Hills N.Y. 11375 U.S.A.
Marcos Katz, Ciudad de la paz, 1465 I.D. Buenos Aires Argentina
Max Desser, 158 Anderson Ave. Winnipeg 4, Man. Canada.

א י נ ה א ל ט

זייט

- 17 - מאנוס גאלדענבערג דער אויסערגעווענטליכער זונטיק אין קרעמעניץ
ארגענטינער אפטיילונג
- 22 באגריסונגן
23 קרעמעניצער אין ארגענטינע (סאצ. אנאליז) - מרדכי כ"ץ
- 26 - ד. ראפאפארט און מ.ג. קרעמעניץ און איר פערזענליכע
27 - י. גאלבערג אלעקסאנדרא טארטאטאוו וועט קומען קיין ישראל די לעווינזאן ביבליאטעק - איך חל-אביבער אוניווערסיטעט
- 28 - י. רוכל מיט די קרעמעניצער אין ישראל
30 - זאב (וואלף) שניידער די אזכרה פאר די קדושים פון קרעמעניץ
31 - רחל נדיר (אטיקער) שפעדונג פון אויסלאנד
33 - ש. טייטעלמאן

הלכו לעולמם

- 34 אברהם רוכל, העברעאישער טייל, זייט 12
יוסף טראסטענילעצקי
ד"ר עלקא לערער
ד"ר יוסף לאנדעסבערג
אשר קאגאן (בגן)
- 35 - י. רוכל פארשידענעס

- אברהם ביבערמאן באקומט א פרייז
אריה ציזינג'ס חתונה
יארצייט פון חנוך רוכל ז"ל
א קרעמעניצער, מחבר פון שאראדעס
אין לעווינזאן ביבליאטעק
אנדערשטענא פאר וויליאם קאגאן, ניו-יארק
- 37 - באגריסונגן און מעלדונגן
38 - יוסף קערלער צוערשט געווען איז, ליד

* * * *

די רעדאקציע:

מ. גאלדענבערג, י. רוכל, א. ארגמן, דוד ראפאפארט, מ. אוח-יקר, י. גאלבערג,
ש. טייטעלמאן, רחל נדיר-אטיקער.
גראפישע צייכונג: א. ארגמן, איבערזעצונגען - רחל נדיר, מ. גאלדענבערג.
פרייז פון העפט: אין ישראל - 3 ל"י, אויסלאנד 1 דאלאר.
פארשפרייטער אין אויסלאנד:

יוצאי קרמניץ בארגנטינה

(נחוח סוציולוגי)

נפתח את הסקירה שלנו בשנת 1926. כבר אז היו כאן כ-60-70 נפש יוצאי קרמניץ (כפי שצוין ב"קרמניץ יזכור בך" שהופיע בבואנוס איירס בשנת 1965 מסעם ארגון יוצאי קרמניץ). בשנות השלושים, כאשר גברה הגירת יהודים מפולין, בגלל האנטישמיות והמשבר הכלכלי החמור, הגיע כבר מספר הקרמנציאים בארגנטינה ל-300 נפש בערך. זה היה מספרם גם בשנת 1937, כאשר כאחי אני לארגנטינה. באותה תקופה נטו רוב אנשי קרמניץ כאן לשמאלנות ורק מעטים מביניהם היו פעילים בחנוכה הציונית. את האמונה "כי ממוסבה תצא תורה" הם הביאו אתם מקרמניץ. התנאים הפוליטיים והכלכליים כאן באותה תקופה סייעו אף הם למגמה זו. שערי ארגנטינה היו אז סגורים, לכן לא הוסיפו לבוא גם יהודים מקרמניץ פרט לחריג אחד: עלה בידינו להציל בשנת 1946 עשר משפחות הפליטה הקרמנציאית בדרך עקיפה ע"י פרגוויי. יוצאי קרמניץ היו כבר אז מאוגדים בארגון חזק, שכלל גם את יוצאי העירות פוטשייב וווישגורודוק. הארגון פתח עבודה פוריה בשטח התרבותי ובשטח העזרה ההדדית וגמנה על הארגונים הטובים ביותר שבארגנטינה. מאחר שזרם מהגרים חדש לא הגיע מאז - ניכל לעבור עתה לחיזור המצב הנוכחי בקרב יוצאי קרמניץ.

הלאנדסמאנשאפט הקרמניצאי שחג כבר את שנה העשרים וחמש לקיומו, מונה עתה 110 משפחות של יוצאי קרמניץ. מלבדם ישנן עוד כ-15-20 משפחות אשר לא הצטרפו לארגון. כפי שהזכרנו כבר, הגיעו רוב הקרמנציאים לארגנטינה בשנות השלושים, פרט ל-60-70 שהגיעו קודם לכן ומהם נשארו עד כה מחי מעט, מאז עברו כבר קרוב לארבעים שנה. מכאן יוברו לנו הגיל הממוצע של בני עירנו שבארגנטינה. מובן מאליו, שמהגרים אלה הסתעפו כבר למשפחות, כ-90 אחוז מהם הנם אבות ל-2-4 ילדים, וכן סבים לנכדים, כן ירבו.

אך האמנם יכולים אנו לראות את הדור השני והשלישי כקרמניצאים? השאלה היא חמורה וקשה לענות עליה. כל עוד היו קטנים היו צמודים אלינו. אך עם התבגרותם הם נגרפו בזרם הכללי ואונחנו המבוגרים השאירו על שפח הנהר. עם זאת יש לציין עובדה אופיינית: הבנים קבלו את השכלתם בשפה המפרידית, אך כאשר הקימו משפחות, שלחו רובם את ילדיהם לבתי-ספר יהודיים, ששפתם יידיש או עברית. יחד על כן: הם עצמם הפכו להיות פעילים בהנהלות של בתי-ספר אלה, ואף השפיעו על הוריהם הקשישים שישחמו אתם פעולה בשטח זה. יוצאי עירנו פעילים בכמה וכמה מוסדות חשובים: הקרן הקיימת, ויצ"ו, "ייווא", בי"ס ע"ש ביאליק, כי"ס ע"ש פרץ ועוד.

הקרמניצאים מהדור הראשון להגירה הם עפ"י רוב סוחרים ובעלי חעשיה, אינם יודעים מחסור, ויש מהם שאף התעשרו (יבושם להם). חלק מהם - בעלי מלאכה, אך גם הם במצב כלכלי טוב. עם זאת יש גם כמה אנשים נזקקים הנחמכים ע"י הקהילה וע"י הארגון שלנו.

אשר לרמת ההשכלה. קל להבין שבני עירנו המהגרים לא הייתה להם כאן האפשרות להיפנות

לכך. גם אלה מהם שהביאו עמם חעודה גמר ביה"ס "פאוושעכנע" או חעודה בגרות של ביה"ס החיכוך למסחר בקרמניץ, - שכחו על המשך השכלתם, באשר נאלצו לעבוד קשה עבור פח לחם. ומשהגיעו להתבססות - הם היו כבר מעבר לגיל לימודים. אך לבנים הם דאגו להקנות השכלה טובה, רובם גמרו בחי"ס גבוהים בתור רופאים, משפטגים, מהנדסים, רואי חשבון וכדומה.

וכאן חוזרים אנו, מרצון או שלא מרצון, לשאלה שהצגנו קודם: האם גם את בנינו יש

לראות כאנשי קרמניץ? האם הם ימשיכו את זכר קרמניץ? ולמען האמת עלינו לציין גם את

התופעה השלילית בחיי הדור הצעיר: המארה של נישואים מעורבים פגעה גם בבנינו, אם כי באחוז לא גבוה. יתום - יהודים גאים הם, כמה מהם עלו לישראל, אחרים מתכווננים לעלות.

הודות לתקומת מדינת ישראל עלתה ביניהם החודעה הלאומית וגם הנוער שאיננו ציוני חש שכבוד

הוא להימנות על עם נאדר והיילה. אלא שהם נוטים לראות רק את הנצחונות ולא את הצד הטראגי,

עובדה היא שהנוער שלנו אינו לוקח חלק בחיי הלאנדסמאנשאפט שלנו, שם מרבים לזכור ולהזכיר

את שואת יהודי קרמניץ. טבעי הוא שאין להם לגבי העבר הקרוב אותה התחושה החרה שיש לנו,

והם מחייחסים לכך רק מתוך יראת הכבוד. לכן אין לדעת אם הם ימשיכו ב"זכר קרמניץ".

הבנק הקואופרטיבי שנוסד ע"י יוצאי קרמניץ על מנת לשרת את בני העיר, לא מילא לצערנו

את חפקידו. מוסד זה הלך אף הוא בדרך החלקלקה של מוסדות דומים. הקואופרטיב כונה בשם

"לא אספרנסו", לאמר "תקוה", אך לדאבונו נכזבה החקוה ששמנו בו. זהו נסיון שנכשל, כשם

שנכשלו שאר הקואופרטיבים של יהודי ארגנטינה.

לסיום סקירתנו הקצרה עלי עוד לציין, כי האירגון הקרמניצאי בכואנוס איירס, בו

משתתפים כ-90 אחוז מבני עירנו, עומד כיום מחוץ לפוליטיקה ולפאנאסיות בכלל (היוצאים מן

הכלל הם מעטים ובסלים בששים). בהנהגת האירגון לא מורגשות נטיות קיצוניות, לא לשמאל ולא

לימין. פניו הם לארץ ישראל ולעם ישראל; לליכוד עם בני עירנו שבכל הארצות וביחוד עם אחינו

ואחיותינו שבמדינת ישראל, שהגורל הותיר אותם בתיים למען יוכלו להמשיך ולחשל את השרשרת

של זכר קרמניץ.

אנו מתפללים לשלום אמת, יחדלו לדבר הווחחים וידברו שוב המוזות.

"כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים".

* * *

מאמר בנושא זה פורסם כבר בחוברת ו', אולם מחמת טעויות מצערות שחלו שם ואשר סילפו

את מגמת המחבר, - מצאנו לנכון להדפיס מחדש את המאמר בשלמותו בנוסח המקורי.

עיר הולדתי קרמניץ

(המאמר נכתב בידי המנוח ב-1951 בשביל "פנקס קרמניץ", אך לא נמסר על ידו לדפוס)

קובץ של עולים מהעיר קרמניץ. כחוב בידי יהודים, אזרחי מדינת ישראל. לפני שלושים שנה היו בקרמניץ גם יהודים, מספרם רבבה. מספר הלא יהודים בה – שתי רבבות. העיר קיימת גם עתה, אך יהודים אין בה. לפני עשר שנים הושמדו כולם בידי גויים. היהודים רצו לחיות, אומרים כי בילו החנגדות לפורעים, אך הם הוכרעו. לזכרם הדסים האלה.

מי יהיו הקוראים? – מספר זעיר של דורשי רשומות וכמה מאות מיוצאי העיר הקשישים. הצעירים לא יקראו, כל מעיינם מרוכז בענייני ההווה. הספר מיועד איפא למפרע בשביל הארכיונים. כל אשר יקר לו זכר חבריו, ידידיו, בני משפחתו הקבורים שם, יחזיק ספר זה בביטחו. ראויים המעטים למאמץ יוזמי הקובץ.

האם אני אחוז בעגועים לעבר שם? – לא. אף קורטוב של געגועים! מחוך הכרה בשלה, מדצון, בלכ קל, ללא כל הצצה לאחור הלכתי משם ונחקתי את קשרי עם ה"שם". מאז צאתי משם לא באני אף רגע של חרטה על כך. האין ככך משום כפית טובה, משום יריקה בכאר ממנה שחית? – לא, לא בארי היתה זאת. פונדק, בית כלא. אין איש רואה עצמו אמיר חודה לפונדק ולא לבית-כלא. מאז נואי הנה לא הגה פי את המלה "ביתי" או "בבית" לגבי העיר בה נולדתי. ידעתי והרגשתי כי ביתי הוא כאן.

ובכן, הכל מה שעבר עליך שם נמחק לחלוטין, עשרים שנה מיום הולדתך ועד צאתך משם כלא היו? – לא! לא נמחק דבר, גם בית-כלא אינו נשכח. אדם יוצא מבית-כלא עם נסיון חיים, יש והוא לומד שם, צובר בכסי רוח, אך געגועים אין.

מה לקחתי משם ואין קבלתי את אשר לקחתי?

לקחתי אתי משם רצון עז לבלי שוב לשם לעולם. החלטה נחושה לבנות את חיי אחרת מכפי שהייתי עלול לחיות אילני נשארתי שם. שנאה לאורח החיים הכפוי עלינו שם. קנאה בגויים, נכונות לשלם כל מחיר בעד הזכות לישר את הגב, אי-השלמה עם כל הסליה. אי-צידוק הדין. אי אמונה בגויים, מדינה יהודית עצמאית. בוז למתבוללים.

את כל אלה רכשתי שם. וזה קבע את דרכי לעתיד.

איך רכשתי את כל אלה לא אדע להשיב ברורות. רק זאת אדע – לא בתאוריה, לא רק מחוך עיון בחבורים פובליציסטיים, לא חעמולה, צירוף של הרבה הארעויות והתרחשויות אשר מטבען לא היו מקריות.

ביה טיפוס בקרטניץ

א כאראקטעריסטיש הויז אין קרעמעניץ

בגיל שבע כערך נשלחתי ל"חדר". כשנתיים בקרתי שם יום יום, אינני זוכר לא אח שמוח של חברי החלמידים ב"חדר" ולא אח פרצופו של אף אחד מהם. גם אח אפיו ואח דמוחו של הרבי אני זוכר. ומה אני זוכר? אח עלבונה של החורה שלנו, של חורח משה, עלבון צורב, עלבון שלא נשכח ה"חדר" היה מעבר ל"פוסיק" (הואדי) וכביח הסמוך ל"חדר" השכן ביה-זונוח. אני זוכר את בעל ביה-הזונוח, אני זוכר את הזונוח, אני זוכר את החורבה של ה"חדר". סמוך לביחנו החנוסו כתיס לחפארת בתוך חורשה וגן פורח, כתיס אלה שכך ביה-ספר לנוצרים, סמינר לכמרים. גם שם למדו נערים חורה, אח חורח ישו. מדוע לנו "חדר" כזה ובמקום כזה ולהם סמינר כזה? הרגשתי עלבון. שנאתי אח הסמינריסטים המתרברים והמחגרים בנו. עלבון זה, הפליח זה, שנאה זו, הפכו אז לחלק מישוטי ולייוני הרבה שנים. כבר אז בשחר ילדותי ידעתי כי אנו בגלות וכי לא טוב להיות בגלות ו"ז'יד פרחסי" ו"ז'ידובסקה מורדה" וסחם "ז'יד".

אמרו זאת בשעת מריבה, מתוך שכרות וסחם כך. שמעתי, חרתי שן, לרוב לא השיבתי דבר אך ידעתי כי כך לא אוכל להיות, כי עס זה לא אשלים. הייתי מחוסר אונים נחכיחי לזמן של נק ובינתיים עוד חריץ עמוק כנפש הילד.

הגיע זמן כניסתי לביח הספר, ל"קומרצ'סקויה אוצ'ילישצ'ה". עברתי את הבחינות יפה, יותר טוב מכל הנוצרים, אותם קבלו מיד, אותי - לא. מדוע? אני יהודי. אחרי שהורי שילמו כמה מאות רובלים - קיבלוני. הייתי ילד, אך ידעתי זאת. הבנתי כי אני זר, אורח, בלתי רצוי. החלתי לחשוב, נפגעה באוהתי.

ראיתי יהודים נוסעים לאמריקה. ראייה מו"מ עם "אגענטים" מבריחי גבול. ידעתי על מקרים של קרבנות בשעת ההברחה, של שוד, של בנות שנפלו בידי סרסורי נשים, אך יהודים המשיכו לסכן את עצמם ולנסוע לאמריקה, הכנתי, הרחק מבאן.

משפט-ביליס, עלייל-דס, הייתי בולע את העתון, זועם וחרד. עד היום הנני זוכר את פרטי המשפט, את הקטגור, את הסנגורים, את העדים, את ההסתה, את פחד הפוגרומים. ילד הייתי, אך נחרת הדבר עמוק בלב.

קראתי את ביאליק, הספר - לנגד עיני. "בעיר ההריגה" קראתי פעם, פעמיים, שלוש. מחר ומחרתיים. זרועה אחזתני מדי קראי, לא יכולתי להנחם מאותן השורות האכזריות, כאילו נכבלי אליהן. חרוני היה ללא גבול. כזתי לעצמנו, רגזתי על העולם כולו. האמנם רק "קום ברח המדברה"... "וקרעה שם את נפשך לעשרה קרעים ואת לבבך חתך מאכל לחרון אין אונים"? האמנם כאלה אנחנו כפי שהוא מתאר, האמנם כולנו כאלה, אין חיקון לנו? הדם הצעיר שבי לא השלים עם דאח. היפשתי נחמה.

אחרי ביאליק מצאתי את ספר השירים של יעקב כהן, כאילו פתרון:

"לטשה, לטשה, צורי לי

לטשה את ההרב לי...

צאי, חרבי, שאי הפדות!

ואם אמות, לדרור אמות..."

וסמוך לשיר הזה בשיר "בריונים":

"כלחמה! מלחמה לארצנו, לדרור מלחמה -

ואם הדרור מת לעד - חתי הנקמה!"

וחיחה נפשי.

החרה החזיק אחרינו טשרניחובסקי:

"אני לא אפשט צואר זה - בקרב מוח ולא בשמד!"

"אינני שה כי אוכל כך לטבח ובסך..."

"הירדן לך, והלבנון לך והמישור וההר..."

"וכיבשו ארץ בחזקת-יד ונאחזתם בה

"וכניחם בנין-עד לדרור הקס לכם, הבא!"

ובקרמניץ למדתי להחזיק רובה ביד, לא משו הרובה והכדורים מטטתי. לשמירת לילה יצאנו מושיס בימי אי-שקט. לחברי הנוצרים בבית-הספר הייתי אומר: "סליחה" בדרכי על רגלם ולא בדרדון". התחילו לכנוח אותי בשם "סליחה". היתה אורגניזציה ציונית בקרמניץ. עשתה עבודה נרחבת, אך שימשה רקע להתארגנות קבוצה חלוצית אשר פתחה את העליה ארצה.

מרצה המחפכה.

(ההמשך לא נמצא בעזבונו של חנוך ז"ל).

* * *

שואת קהילת קרמניץ

(נושא ללימוד בבית"ס ע"ש ח. ויצמן בעכו)

תלמידי בית הספר "ויצמן" בעכו - בית ספר שמנהלו מר זלץ הנו איש קרמניץ - החליטו הנציח קהילות יהודיות שהושמדו על ידי הצורר הנאצי. לצורך זה, כך כותב לנו אחת החלמידות, בחרו את עירנו קרמניץ בנושא מרכזי לשיחותיהם.

להלן יינחנו מספר קטעים משירים שכתבו תלמידי כיתה ח' באותו בית-ספר.

כותב הנער עמוס דורון:

על חורבן חייך קרמניץ המשוועת,

בעדת ישראל הגוועת.

על חומותיך קרמניץ, חומות הגטו הצר

תחת מסגר וברית הושמדו יהודים בידי אויב וזר.

על בחייך קרמניץ, בחיים סדוקים מטום ליפול

שם משפחה יהודיה תגור, בלי השמע קול.

על אמיציך קרמניץ, יהודים זקופי קומה

לא כצאן לטבח, אלא כאריות המערכה.

של צוררנו קרמניץ, חלומות חזרי איתך

והנערה אביבה לוסיפוביץ, כותבת בין היתר:

לילה, חושך זעלטה שוררים בכל.
ליל פחד הוא זה וזעקת השאול.
אף כוכב לא נראה בשמים הכהים,
שום שמץ של תקווה באנקת הזועקים.

בצוחת יאוש של הינוקות וזקנים פוכים,
מוסעים כולם בגסות ובאכזריות לכוכים ארוכים.
לרכבוה המוות – המובילות ל"יעדן" הידוע,
למחנות ההשמדה, ליערות ולמוות הבטוח.

ספרית ריב"ל - לאוניברסיטת תל-אביב

בחוברת ז' של "קול יוצאי קרמניץ" שהופיעה בדצמבר 1970, סיפרנו לחברינו כדלקמן:

הספריה ע"ש ריב"ל לספרות ההשכלה, הולכת ומתפתחת, מתווספים ספרים מתקופת ההשכלה ומספרם הוא עתה קצת למעלה מאלף. ספריה מיוחדת משרתת את הספריה יום אחד לשבוע ובעזרתה הוכן והודפס לאחרונה קטלוג ממויין של הספרים. עם זאת אין מצבו של מפעל זה מניח את דעתנו. הקורא הפוטנציאלי הזקוק לספריה-מחקר מעין זו, המורה, הסטודנט לספרות עברית או להיסטוריה יהודית ועוד, לא מצא עדיין את דרכו לספריה ריב"ל. לקראת עונה תשל"א עומדים אנו לבוא בדברים עם בחי האולפנא הגבוהים ולהסביר להם, בעזרת הקטלוג, מהי "הסחורה" שבידינו להציע. חדר הספריה משמש כידוע גם כמועדון לאנשי קרמניץ שבארץ, כאן מחיימות הישיבות של הועד, קבלות הפנים לאורחים מחו"ל וכן מופגשים לרגל אירועים שונים.

מאז לא נשחנה הרבה: המשכנו לרכוש ספרים, הפצנו את הקטלוג של הספריה בבחי-האולפנא הגבוהים, אך הקורא הפוטנציאלי - הסטודנט לספרות עברית או להיסטוריה יהודית - לא בא לספריה זאת. הגענו, איפוא, למסקנה שמקומה הטבעי של הספריה הוא במסגרת אוניברסיטאית ולכן באנו בדברים עם אנשי האוניברסיטה. באוניברסיטת תל-אביב קיים מזה שנתיים "מכון לחקר הספרות העברית". לאחר משא ומתן בינינו לבין מנהלי האוניברסיטה, הוסכם אתם על העברת ספריהנו למכון זה - כיחידה בפני עצמה. עמדנו על כך - ואנשי האוניברסיטה הסכימו אתנו - שהספרים שלנו לא ייכללו בספריה הגדולה ולא "ייכלעו" בחוכה, אלא יוקצב להם חדר מיוחד אשר שם ריב"ל ייקרא עליו וישא את הציון כדלהלן: "ספריה לספרות ההשכלה ע"ש ריב"ל - יד לקדושי קרמניץ - ווהלין, מיסודם של יוצאי העיר אשר בישראל ובתפוצות", ובקצרה - "ספריית ריב"ל". בחדר זה יתנוססו על הקירות כמה חמונות נוף של עירנו וכן חמונתו של ריב"ל וחצלו של ביחור.

הוברר לנו שבמסגרת האוניברסיטה לא תוכל הספריה לשמש גם כמועדון לאנשי קרמניץ. גם "היכל ווהלין" לא נמצא מחאים עבורנו למטרה זאת - מפאת רחוקו הגיאוגרפי ובגלל התנאים הכספיים הבלתי סבירים שמנהליו רצו להטיל עלינו. סיכמנו, איפוא, עם הנהלת סמינר הקיבוצים שהחדר הנוכחי העומד לרשותנו ימשיך גם להבא לשמש אוחנו כמועדון וזאת לאחר שיפוצים מתאימים, חוץ שמירה קפדנית על האוירה של קרמניץ היהודית. מפעל הזכרון לקדושי קרמניץ יהיה, לכן, מעתה בשני מקומות: ספריה ריב"ל באוניברסיטה בת"א - והספרים הועברו כבר לאוניברסיטה - ואילו המועדון והמפגש השנתי לזכר קדושי עירנו - יהיו

אנו עומדים לחתום, בימים הקרובים, הסכם רשמי עם האוניברסיטה, הסכם שיהא בנוי לפי **הקווים הבאים**: הספריה תתנהל ע"י ועדה פריטטית שתפקידה יהיה - לפתח אותה ולהרחיבה. כן יינתנו **מילגות או פרסים** עבור מחקרים בנושאי ספרות ההשכלה.

ההחלטה על העברת הספריה נתקבלה על דעת כל חברי הוועד, כולל חברינו בחיפה. במו"מ עם האוניברסיטה והסמינר, כולל ניסוח ההסכם, נטל חלק פעיל - בנוסף לחברי הוועד - חברנו **שמו ליטב**.

יש לציין שבדיונים הממושכים בנושא זה נתגלו בקרבנו חילוקי דעות. חברים אחדים היו **נלהבים** להתקשרות עם "היכל ווהלין", אולם לאחר שהתבררו להם הקשיים הגדולים - נסוגו מעמדם. ואילו **באשר** לעריכת מישאל בין חברי הארגון - על גורל הספריה - לא היחה אחדות דעים וחברים - **בעיקר** חברינו מחיפה - חבצו לקיימו לפני שהספריה תועבר לאוניברסיטה. מחמת קשיים ארגוניים **שלא** ניתן להתגבר עליהם, המישאל לא בוצע.

לסיכום ניחן לומר, שהשותפות עם האוניברסיטה, כך אנו מאמינים, יש בה משום "עלייה נדרבה", ואין זה אלא לכבודו של ארגוננו שהצליח להקים מפעל תרבותי כזה להנצחת זכרה של קהילתנו ולמסור את הפעלתו בידיים נאמנות.

* * *

יהושע בולכהב

אלכסנדרה טרסובה עומדת לבקר בישראל

הנני עומד בחילופי מכתבים רצופים עם אלכסנדרה טרסובה, הנמצאת עתה בעיר רז'ורז' ונוב ומועסקת בתפקיד משרדי בעירייה. במכתבה מיום 1.10.71 היא כותבת בין השאר:

"ברצון רב אבקר אצלכם, מצדי לא יהיו שום מכשולים. אני צריכה רק לקבל מכס הזמנה לביקור בתור תיירת וכיסוי הוצאות נסיעתי הלוך ושוב, כי לי אין שום אפשרות לממן את נסיעתי, ואני מצטערת מאוד שלא אוכל להשתתף בהוצאות אפילו באופן חלקי. - - אני מניחה שגם קרמניצאים אחרים שבישראל שולטים עדיין כשפה הפולנית כמוך ולא יהיה לי קושי להידבר אתם. - - אני מודה על מכתביך ודורשח באמצעותך בשלום כל אנשי קרמניץ".

אנשי קרמניץ שבארץ זוכרים את פעלה האנושי של טרסובה להצלת יהודים מצפרי הנאצים חין סיכון עצמי והם נרגשים לקראת אפשרות ביקורה כאן, וכיחוד אלה אשר ממש חייבים לה את חייהם, ומחובת הארגון לסייע לכך. הוועד החליט איפוא, לעשות את הצעדים הדרושים וגם לממן

את הוצאות נסיעתה הלוך ושוב, בחלק - מאמצעי הארגון, ובחלק - ע"י התנדבות כספית של חברים ביזמחט הם, וכבר פנו אלינו כמה חברים והביעו נכונותם להשתתף, והרשימה עדיין שתוחה. בזמן שהוחה בארץ חתאכסן טרסובה אצל אנשי קרמניץ שהביעו רצונם לארח אותה, והם: משפחת בצמן-ספר גרמח-גן, משפחת כגן-קגרליצקי בחל-אביב, יהושע גולברג, כמה מאנשי חיפה שפנו בנידון אל החבר פורטנוי.

הועד עומד בקשר עם "יד ושם", המדור לחסידי אומות העולם, בדבר הענקת איח הוקרה וכבוד לטרסובה. המדור הנ"ל יפנה במישרים אל הניצולים, על מנח לקבל מהם עדות מלאה על פרטח הצלחם, כמו-כן עומד הועד בקשר עם משרד לנסיעות ותיירות המוכן לטפל כנסיעתה, וכעת מחכים להודעתה של טרסובה על תאריך יציאתה אלינו.

* * *

רחל נדיר

האזכרה לקדושי קרמניץ

בבכל שנה מאז הכחדת קהילתנו התאספנו ב-14 באוגוסט 1971 בחצר סמינר הקיבוצים להתייחד עם זכרם של יקירינו.

בשנים האחרונות התגב לא פעם בלבנו ספק אם אזכרות אלו יימשכו עוד זמן רב. נראה היה שהענין דועך. מספר האנשים הבאים לאזכרה פוחח והולך, ושמא יגיע יום... ומי יודע.

המציאות היום יומיה חובעת אמנם את כל חשומת הלב, אעפ"כ אין אנו פטורים מהמעמד הזה של אזכרה בצוותא, ושוב שישנם בתוכנו אנשים חמי לב היודעים לעמוד על העיקר: "לא לוותר" והנה האזכרה של השנה הוכיחה לכולנו שאמנם יש משהו מעל ההגיון הקר, המפעם זמאחד את כולנו.

התאספו למעלה מ-300 איש, ביניהם אורחים יוצאי קרמניץ מחוץ לארץ שזו להם אזכרה ראשונה ליקירינו בה היו נוכחים. והיתה זו עבורם גם פגישה ראשונה עם אנשים אותם לא ראו משך עשרות בשנים.

זכרונות מביח אבא ואמא באוהה עיירה נדלו מעמקי הנפש ועוררו בעגועים ספוגי כאב צורב על מה שעולל לנו הצורך. נדמה היה שגם מרחק הזמן וריחוק המקום נעלמו כלא היו ויש רק להמשיך ולהיות יחד, לצרף לחווייה גם את אלה שמרחקים באו.

גם כל מה שנאמר מעל הבמה ע"י מרדכי אוה-יקר, מנוס, רפפורט וע"י האורחים יוסף קרלר וזאב שניידר תרם לאווירה המיוחדת ונשמע כדריכות וענין.

את האורחים הציג מנוס גולדנברג והם נתקבלו בחמימות. העתונאי והסופר דוד רפפורט שהוא המזכיר של ה"אסאסינעטי" שלנו בניו-יורק, ועושה עזה כמה זמן בארץ וגם פועל במערכת "קול יוצאי קרמניץ"; זאב שניידר, פעיל בארגוננו כדטרויס ולזכותו יזמח הקמח הספריה ע"ש רייב"ל, הוא עצמו מחוקרי חקופת ההשכלה ומחסידי הנהלים של רייב"ל; משפחת יוסף קרלר (חזק פרס "איציק מנגר"), היה בין הסופרים שנדונו למוות ברוסיה הסובייטית, ניצל בנס, ולפני מספר חדשים הגיע אלינו יחד עם אשח וכונו. אשחו אניה היא ממשפחת ברשפ מהפרבר הרובנאי; פסח גורנשטיין עם אשח ושני בניו באו מצרפת לביקור בארץ; אברהם ברשפ איש קרמניץ שבא לביקור מלוס-אנג'לוס, דודו של אברהם ברשפ המנוח; וולדימיר לבדנסברג ואשחו מאיטליה, באו על מנת להשתקע, אשחו יחד עם הגנרת טרמובה החביאו אוחו עם קבוצת יהודים אחרים בביהם בחקופת הנאצים.

מנוס גולדנברג ספר לאנשים בני עירנו שנחלקו משך השנה. דבריו היו ספוגי רגש ויחס אישי לכל אחד, כעין מצבת זכרון לנצח. כל המעמד הזה נחרת עמוק בלב כולם ולא במהרה יישכח ערב זה.

משיחה חסופה עם האנשים מחו"ל הבנתי שקשה להם הפרידה מאחננו ומהארץ ואולי, מי יודע? אולי יהיה זה אחד הדחפים שיביא אותם אלינו לישיבת קבע.

האזכרה התנהלה ע"י מרדכי אוח-יקר בהצלחה רבה, ושימשה ביטוי לליכוד בין-ארצי של יוצאי העיר.

* * *

גופתו של אשר כגן נמצאה בתוך תהום

גשש גילה אותו - מסוק הוציאו

את הגושה גילה גשש צנאי והוא הוציאה מהתהום בעזרת מסוק. בי חיפושים אתמול חשתתו מאות אנשים מהם. אנשי צה"ל וחברים מהקיבוצים שמיר, עמיר, להבות הבשן. שניר וחבריו מחיבת חי מדריכים.

אשר כגן הוא בנם של הצייר והפרטיון ששה כגן ואמל סלי. הוא הבן הבכור במשפחה ונולד בשמיר. עמד להתניס לצהל. השאיר את ואחות. הלוייתו מתה. היום אחה"צ בקיבוץ שמיר.

מאת מופר, ד"ר כנדיק אחרי שלושה ימי חיפושים בד"ר רם רסתרדגלן נמצא אתמול בע"ר שר בבוקר ללא רוח חיים אשר כגן. בן 19. מקיבוץ שמיר. ש' נעלם ביום ה' שעבר בשעת טיול של מדריכי השומר הצעיר.

גופתו נמצאה בתהום כנחל יהור-דיה כ-100 מ' מהמקום בו נפרד מחבריו בעת הטיול. כפי הנראה מצד כגן ננפל מצוק בגובה של 11 מ' לתוך התהום. ריפא צנאי שוועק למקום קבע את מותו.

א ש ר כ ג נ ז"ל

התכונות האנושיות!

אברהם רובל ז"ל

היה חושב חיפה עשרות שנים ובא לחג הסוכות לירושלים עם משפחתו לשם מנוחה. שם קיבל החקף לכ וכעבור שבועיים מת בביתה "שערי צדק" בחול המועד סוכות חסל"כ. לפי רצונו הובא לקבורה בהר הזיתים בקבר המשפחה. בן 74 היה במוחו, השאיר אשה בחיפה ובת נשואה עם משפחה בארצות הברית.

אברהם רובל נולד בקרמניץ בל"ח חשון חרנ"ה ליהושע ושפרינצה רובל. למד ב"חדר", אח"כ בבית"ס היהודי הממשלתי בהנהלת גולדפרג, ובו בזמן השלים את לימודיו מפי מורים בכיה, כרגיל במשפחה זו. היה ילד שוכנע ומכבד, ידוע כחעלוליו והצטיין מנעוריו בחבונת כפיים. כחורף היה מצייד כמזחלות מעשה ידי אה כל האחים, בני

הדוד וחבריו. התחנך באוירה ציונית, עברית היחה שפת האם, והיה כדור שביום מן הימים הוא יעלה לארץ-ישראל, עם שאר אחיו ואחיותיו, לאחר גמר השכלתו התיכונית. אך נפל בגורלו להיות העולה הראשון ממשפחה זו, בעודו נער, ורק אחיריו עלו יתר האחים והאחיות ולבסוף - גם ההורים. בניסחו הצפויה לבית"ס התיכון למסחר היחה כרוכה בחילול שבח וההורים לא השלימו עם זה.

באותו זמן למדו כבר נערים מקרמניץ בגימנסיה הרצליה שביפו (יצחק אידלמן, חיים כץ) ובבית"ס החקלאי שבפתח-תקוה (וולוול חסיד). לאחר דינונים ושיקולים נפלה ההכרעה שגם הוא יישלח ללמוד בפתח-תקוה על מנת לסלול את הדרך להחייבות חקלאית של המשפחה כולה, ובשנת 1913 עלה אברהם ארצה בגיל 15 ונחקבל לבית"ס ההקלאי בפתח-תקוה. בשנות המלחמה נוחק הקשר אהו, אך חושבי פ"ת דאבו לתלמידים אלה. הוא התערה במושבה זו וכמרוצת הזמן גם נשא אשה מכנות המקום. עלייתו של אברהם לפתח-תקוה קבעה את מהלך חייהם גם של שני אחיו הגדולים שעלו ארצה בשנת 1921, ובאורח טבעי - החישוב גם הם בפתח-תקוה והצטרפו לגדוד העבודה. לאחר גמר בית"ס החקלאי הוא התנדב לגדוד העברי שבצבא הבריטי ולקח חלק בכיבוש הארץ מידי הטורקים. הוא הועלה לדרגת קורפורל שנחשבה אז כמכובדת, גם הדריך בשימוש כמיקלע.

עם שחרורו מהצבא הוא עבד כפועל חקלאי בקבוצות שונות ובמושבות וגם לגליל הגיע. ביסוד-המעלה נדבק במלריה קשה (קדחה צהובה) שלא הרפהה ממנו שנים רבות. לאחר זה קבע שוב את מושבו

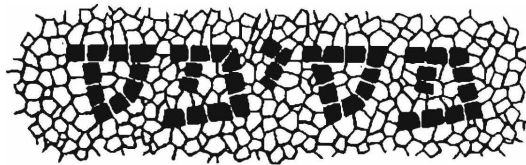
כפתח-חקה והצטרף לקבוצת בנאים שהקימו את מושב התיסנים "מחנה יהודה" והצטיין שם במיוחד בחור עגלון בפרדות של הקבוצה. עם ייסוד קבוצת הבנאים "כזלח" בטבריה ע"י האחים ביברמן וכמה קרמניצאים אחרים - הצטרף לקבוצה זו. בינתיים חקפה אותו שוב מחלת המלריה, בצורה חמורה, ולפי דרישת הרופאים נאלץ לצאת לזמן מה מן הארץ ובסוף שנת 1924 הוא חזר לעיר קרמניץ והגיע שנית ארצה בשנת 1935. כעשר שנות שהות בחו"ל הוא היה מזרה בביה"ס התיכון "חרבות" שבעיר רובנה והחדיר את רוחה של הארץ למוסד חינוכי זה. עשרות רבות מחלמידיו מצאו אחרי-כן את דרכם לארץ-ישראל. בזמננו קוראים לזה "שליחות", אך באותה תקופה ראה הוא את עצמו כמורה סתם, שנאלץ להמציא זמן מה בחו"ל, ועשה כמיטב יכולתו להכין את חניכיו לקראת עלייה לארץ.

בדרכו ארצה הוא ישב תקופה ממושכת באיטליה ועסק ב"רכש" בשביל ההגנה, מתוך קשר עם אליהו גולומב. מקצוע זה לא היה זר לו, כי עוד בזמן שירותו בצבא הבריטי עסק ב"רכש". בתקופת מלחמת העולם השנייה שימש כמקשר מטעם פיקוד ההגנה שבצפון הארץ עם היחידות העבריות בצבא הבריטי שחנו בסביבה והירכה לפעול בענייני רכש. הודות לכקיאותו כנשק ובעיקר ב"לואיט-גן" הוא השתחף בניסויים של כלים וחלקי כלים שערך התע"ש מתוצרתו, כששטחי הניסויים היו בקרבת מצדה.

בנואו ארצה בשנייה הוא נכנס לעבוד בקופת-חולים כפתח-חקה כמנהל הסניף ולאחר זה כמנהל אדמיניסטרטיבי של ביה"ח בילינסון. כעבור זמן עבר לחיפה, חחילה כעובד קופת-חולים, אחרי-כן - כלשכת המס, כסגן המנהל המחוזי. שם היתה לו ההזדמנות לנצל את ידיעותיו כבנייה, בד בבד עם כשרו הארגוני, והוא יזם וריכז את הקמתו של שיכון עובדי קופת-חולים, וכן ביצע בהצלחה הקמת בית לשכת המס המחוזית, המצטיין מכחינה פונקציונלית.

אברהם היה אהוב על חבריו לעבודה ומקובל מאד על ה"לקוחות" של המוסדות בהם שירת. הודות לידעו או השפה הערבית ואח המנטליות הערבית הוא מצא שפה משותפת עם הערבים חברי ההסתדרות שבאזור חיפה, אחס עמד בקשרים מטעם קופ"ח ולשכת המס, כל השנים היה חבר פעיל בהגנה, הקדיש גם מרץ רב לפיתוח הקואופרציה הצרכנית, כחבר הנהלת "הצרכן" בחיפה. היה איש משפחה למופת וראג, בין השאר - לחינוך חנועתי של נכדיו השניים, שקבלו השכלתם באחר מקיבוצי השומר הצעיר שליד חיפה. היה גם איש חברה מובהק. פקחותו, שנינותו ואפיו הטוב משכו לביתו ירידים רבים, שנהנו להמציא במחיצתו. להלווייתו בירושלים הגיעה משלחת גדולה מחיפה, ולאזכרה שנערכה ב"בית-פבזנר" בשלושים למוחו, באו כמה מאות איש. הוא נספד ע"י איש קופ"ח, איש לשכת המס ואיש "הצרכן" זכך ע"י אחיו יוסף אביר, שטיפר במיוחד על תרומתו ל"הגנה" בארץ ובחו"ל.

הגוף האנושי של חיפה ההסתדרותית איבד כמותו אחד מטובי חבריו ולמשפחתו הנרתכה אבד בעל טוב, אב נאמן ואח אהוב ונערץ.

(הכלל והפרט)

לחברנו אברהם אביר (ביברמן) הוענק בימים אלה בטקס חגיגי "פרס פפרמן לבוני ירושלים החדשה", מטעם אגוד קבלני הבניין בירושלים והקדן על שם פפרמן. הפרס ניתן לו עבור פעילותו רבה השנים בהקמת מבנים מונומנטליים (הסוכנות, מלון המלך דוד ועוד) ומאות בתי מגורים, ועבור יזמתו כייסוד אגוד הקבלנים, יחד עם המנוח פפרמן. בטקס השתתפו ונאמו לכבודו ראש העיר סדי קולק וסגנו גדיש, מזכיר מועצת פועלי ירושלים דוד אילון, חבר הכנסת משה ברעם ואחרים.

כידוע, נמנה אברהם ביברמן על קבוצת החלוצים הראשונה שעלתה מקרמניץ בהתחלת 1921 (ראה מאמר בנושא זה בחוברת 8) והצטרפו ברובם לגדוד העבודה בפתח-תקוה, פלוגת בוני מסילות ברזל. לאחר זה היה ממייסדי קבוצת בנאים "כזלח" בסבריה, עבד אחרי-כך בבנייה קטרקטינים בשכיל הצבא הבריטי. עם עברו לירושלים נתקבל כמנהל עבודה בבנייני הסוכנות, וזה שנים רבות הוא עוסק בקבלנות-בנין בהיקף רחב. עם ייסוד המדינה נתמנה מנהל אגף הבנייה במשרד למסחר וחעשיה, ובמלחמת העצמאות החגים לצבא והועסק כמקצועו בדרגת רב סרן. א.ב. הוא חבר למסדר "הבונים החפשיים" ופעיל בשסחי מעד שונים. אח הפרס הכספי שקיבל הוא מסר ל"בית חינוך עיוורים", לאחר ש"עיגל" את הסכום בחוספת משלו.

אנו מאחלים לחברנו הוחיק אברהם ביברמן בריאות טובה והרבה שנות נוח.

מסיבת הנשואין של אריה ציזין, בנו של חברנו יהושע ציזין ממושב מליאה שבחבל תענך, נערכה בהמוץ חוגג בחל-אביב, באולם לורנץ של הועד למען החייל. אריה משרת במשמר הגבול, כאיש צבא קבע, ולכבודו באו למסיבה המפקדים ואנשי משמר הגבול, ביניהם הרבה ררונים, וכן ידידי המשפחה, מביץ יוצאי קרמניץ ואחרים. נוכחו במסיבה גם חברי הועד כהרכב מלא והביאו להורים ולזוג הצעיר אח ברכת ארגון קרמניץ.

המערכת מצידה מצטרפת לברכות ומאתלת לזוג הצעיר חיים מאושרים ולהורים, יהושע ומרים ציזין, שיראו הרכה נחה ביוצאי הלציהם.

במלאות שנה לפטירתו של חנוך ריכל ז"ל עלו על קברו שבקיבוץ תל-יוסף בני המשפחה ועשרות

מחברי הקיבוץ. בערב החכנסו בדירה אלמנתו רחל, קראו פרקים מעזבונו (ראה מאמרו בחוברת זו), גם הקליטו מתוך רשמקול את הראיון שנערך אחר בשנת 1967, כשביל עבודת מחקר מטעם האוניברסיטה העברית. הנאספים שמעו את קולו של המנוח המספר זכרונות על גדוד העבודה ולבטיו (חנוך היה ממיסדי הגדוד ומנהיגיו). לבסוף הקרינו סרטון מקבלת הפנים שנערכה לחנוך במוסקבה בשנת 1965 בדירה בן-דודו הסופר העברי צבי פריגרוזן (כנויו הספרותי - א. צפרוני, מחבר הספר "אש החמיד", עם עובר 1966), מלבד חנוך ואחותו מלכה ומשפחת פריגרוזן, נראה בסרטון גם הסופר יוסף קרלר, שהשתתף גם הוא בקבלת הפנים (כעת בארץ) ואישים אחרים.

(הסרטון הובא ע"י בנו של פריגרוזן, שהגיע ארצה עם אמו לפני חדשים אחרים ונתקבל

לעבודה באורון בחור מהנדס מכרות).

היה זה ערב עתיר חוויות, כשימותו הרב-גיונית של המנוח הופיעה בפני מוקירי זכרו בכמה דרכים.

בעקבות העברת ספריית ריכל - שתי ידיעות קצרות: א) חברנו אברהם ארגמן מתכנן עתה,

יחד עם איש סמינר הקיבוצים, שנוי הדמות החיצונית של חדרנו בסמינר. החמונות ישנו את מקומן על הקיר, חלקן ירדו ואחרות יבואו במקומן, וכן גם הרהיטים. אך המגמה היא - שהאווירה של קרמניץ היהודית תישמר ואף תוכלט יותר.

ב) בועדה הפריסטית של "ספריית ריכל" שכאונברסיטת תל-אביב ישתתפו מטעם הארגון

החברים: 1) יצחק ריכל, 2) אברהם ארגמן, 3) פסח ליטב.

(ראה מאמר נפרד בנושא זה בחוברת זו).

איש קרמניץ - מחבר חשבצים. לא תהיה זו החפארות שוא אם נגיד כי יוצאי קרמניץ שבארץ

מייצגים קשת מגוונת של בעלי מקצוע ובעלי כשרונות. חמצא ביניהם מפקדים, מנהלים, אמנים, עתונאים, חקלאים, אישי ציבור, בעלי מלאכה מאומנים, בעלי תעשייה, פקידים, עובדי מדינה, סוחרים, רופאים, מהנדסים, מורים, מנהלי כתי-ספר, קבלני בנין ועוד ועוד, וגם... פנסיונרים, ואף הם מלאי חיות ומרץ.

עתה נחלה לנו כי יש בחוך קהילה נכבדה זו גם... מחבר חשבצים, הוא חברנו זאב קליגמן,

איש ירושלים. עוסק הוא בכך זה כשתי עשרות שנים, בחור חתיב, ומפרסם את החשבצים שהוא מחבר "דבר השבוע", בבטאונים של מ.פ. ירושלים ועוד. בצניעות הוא עושה בכך ואנו לא ידענו.

עתה נחלה הסוד כשהציע לנו חשבץ בנושא קרמניצי, כשביל הבטאון שלנו. יצירתו נמצאת בעיון, ועל תוצאות העיון נדע בחוברת הבאה. אך כבר עתה אנו שולחים לו את ברכתנו שיצליח ויחקדם בחתיבת החרבותי שייחד לעצמו.

פנייתו של נחמן דסר, ארה"ב, אל יוצאי קרמניץ שב ישראל. איפה נמצאת עתה טובה (טייבקה) כקרמניץ היא עבדה בחנוכה המנופקטורה של יואל דסר (אביו של נחמן), עלתה ארצה בסוף שנות העשרים או בהחלפת שנות השלושים, ומאז אין לו כל ידיעה אודותיה. נחמן דסר מבקש, איפוא, מבני עירו שבארץ היודעים איפה היא נמצאת עתה, להודיע לו על כך כאמצעות הועד של ארגון יוצאי קרמניץ בישראל, והוא מביע מראש את חודתו הנאמנה.

ברכת מזל טוב

- * ליסוף וימימה אבידור, ירושלים, להולדת הנכד הששי, נחך, בן לדנה ודוד (דודו) זוסא, ירושלים.
- * לברוניה שטינברג-ביכרמן ובעלה יוסף, חל-אביב, להולדת הנכדה הרביעית, דנה, בת לאילנה ויצחק לבנת, קיראון, ולהולדת הנכדה החמישית גליה, בת לבלהה וצבי כרמון, חל-אביב.
- * ליצחק וריכה ביכרמן, חל-אביב, להולדת הנכד החמישי, עודד, בן לשמעון ושרה רביב (ביכרמן), חיפה.
- * לפייבל ואלינה רייזמן, קרית חיים, לנשואי בתם בלה עם בחיר לבה טוביה גרוס, חיפה.
- * ליהושע ומרים ציזין, מושב מליאה, בחבל חענך, לנשואי בנם אריה עם בחירת לבו פניה.
- * לגיטה ויוסף שיפריס, חל-אביב, לנשואי בתם בלהה עם בחיר לבה עמנואל.
- * בני עירו גניה ויצחק וקמן משיאים אה נכדם.
- עם סיומה של החוברת ומסירתה לדפוס, הודיעו לנו מניו-יורק, שהרב קרסיק, חתנם של גניה ויצחק וקמן, ורעייתו השיאו אה בנם. את החופה והקידושין ערך הרב סולובייצ'יק. הרב קרסיק, הנשיא של איגוד הקהילות האורתודוקסיות בארה"ב, היה תלמידו של הרב סולובייצ'יק וכן - בנו, האנדר הצעיר.
- נאחל למחותנים משני הדורות ולזוג הצעיר - לינדה ומסחיהו-אליעזר הרבה נחת ומזל-טוב לבני.

י ע מ ד ו כ ו ל ע ל ה ב ר כ ה ו ת ר ב י נ ה
ש מ ח ו ת ב ק ה ל נ ו !

א סייל פון "שעראקא" באס

וקה

קרענענצער

לאנדסלייט

שפריכע

אין ישראל אין אויסלאנד